

Czesław Jaworski

Najkrótsza historia poprzednich Zjazdów

Palestra 36/9-10(417-418), 3-9

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Najkrótsza historia poprzednich Zjazdów

I. Krótka historia poprzednich Zjazdów

1. Zjazd, jako najwyższy samorządny organ adwokatury, po raz pierwszy w historii adwokatury polskiej został wprowadzony do ustawodawstwa nowelą z dnia 19 listopada 1956 r. (Dz.U. Nr 54, poz. 248). W noweli tej Zjazdowi poświęcono dwa artykuły: 33¹, 33², które w jednolitym tekście ustawy o ustroju adwokatury (Dz.U. Nr 8, poz. 41) odpowiadały artykułom 30 i 31.

Przepisy te miały następujące brzmienie:

Rozdział 3

Zjazd Adwokatury

Art. 30. Do zakresu działania Zjazdu Adwokatury należy:

- 1) wybór członków Naczelnej Rady Adwokackiej nie będących dziekanami,
- 2) wybór członków Wyższej Komisji Dyscyplinarnej oraz członków Komisji Rewizyjnej Naczelnej Rady Adwokackiej,
- 3) rozpatrywanie i zatwierdzenie sprawozdania Naczelnej Rady Adwokackiej, Wyższej Komisji Dyscyplinarnej i Komisji Rewizyjnej Naczelnej Rady Adwokackiej z okresu ich kadencji.

Art. 31. 1. Zjazd Adwokatury stanowią delegaci wybrani w stosunku jeden delegat na pięćdziesięciu członków izby,

przy czym końcowa niepełna liczba pięćdziesięciu członków uprawnia również do wyboru delegata.

2. Zjazd Adwokatury powinien odbyć się w ciągu trzech miesięcy od dnia dokonania wyborów we wszystkich izbach adwokackich.

Chociaż nowela z dnia 19 listopada 1956 r. weszła w życie z dniem ogłoszenia tj. z dniem 28 listopada 1956 r., Zjazd Adwokatury odbył się prawie w trzy lata później, tj. w dniach 24 i 25 października 1959 r.

Zjazd otworzył o godz. 10 min. 30 prezes Naczelnej Rady Adwokackiej - adw. Michał Kulczycki.

Przewodniczącym Zjazdu Adwokatury został jednogłośnie wybrany adw. Jan Gadomski z Wrocławia.

Porządek obrad przedstawiał się następująco:

1. Otwarcie Zjazdu
2. Wybór Przewodniczącego i prezydium Zjazdu
3. Przyjęcie porządku obrad
4. Wybór Komisji: Mandatowej, Wnioskowej, Wyborczej i Skrutacyjnej
5. Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Naczelnej Rady Adwokackiej
6. Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Wyższej Komisji Dyscyplinarnej

7. Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Komisji Rewizyjnej Naczelnej Rady Adwokackiej

8. Wybór członków Naczelnej Rady Adwokackiej nie będących dziekanami

9. Wybór członków Wyższej Komisji Dyscyplinarnej

10. Wybór członków Komisji Rewizyjnej Naczelnej Rady Adwokackiej

11. Rozpatrzenie wolnych wniosków

12. Zamknięcie Zjazdu.

Na wniosek adw. Bogdana Suligowskiego z Gdańska po pkt 5, 6 i 7 dodano punkt dotyczący otwarcia dyskusji nad sprawozdaniami.

Objęto przewodnictwo Zjazdu adw. Jan Gadomski wygłosił przemówienie, w którym m.in. stwierdził:

„Uważam, że moment dzisiejszy jest momentem historycznym w rozwoju naszej adwokatury, bo wprowadzicie istniał samorząd, ale nigdy nie było organu, który reprezentować miał i reprezentował ogół adwokatury.

Znaczenie takiego organu zawsze było dla nas zrozumiałe. Jeżeli organ taki przy poprzednich ustawach o ustroju adwokatury nie był powołany, to może miało to znaczenie polityczne, mianowicie takie, że czynniki powierzające wówczas samorząd adwokatury wołały jednak, ażeby ten sejm adwokacki nie był powołany.

Adwokatura polska była zawsze adwokaturą szczerze demokratyczną, szczerze postępową. Nie znaczy to, żeby wszyscy adwokaci tymi cechami się odznaczali. Ale te elementy, które w adwokaturze coś znaczyły, o obliczu jej decydowały, były szczerze demokratyczne i szczerze postępowe. Wynika to z roli i znaczenia adwokatury.

Nie jest do pomyślenia adwokatura, która rozumiejąc swoje znaczenie i swoje stanowisko w społeczeństwie, miałaby się sprzeniewierzać szczytnym zadaniom wolności, postępu i niezawisłości.

Dano nam teraz możliwość wypowiedzenia przez delegatów naszych dezyderatów i poglądów na rolę i obowiązki adwokatury.

(...) Sądzę, że na Zjeździe będzie mocna, poważna dyskusja, wystąpią poważne różnice zdań. Ale te różnice zdań, ta dyskusja - nie będą nigdy dotyczyły celów i zadań adwokatury.

(...) Dziękując raz jeszcze za wybór, wyrażam nadzieję, że obrady dzisiejszego Zjazdu będą owocne i wykażą, iż adwokatura polska ma szeroki zasięg zainteresowań w określaniu swego stanowiska.”

Przemówienie w imieniu Naczelnej Rady Adwokackiej wygłosił jej prezes, adw. Michał Kulczycki.

Sprawozdanie z działalności Wyższej Komisji Dyscyplinarnej przedstawił adw. Józef Kliński z Warszawy, a sprawozdanie Komisji Rewizyjnej adw. Eugeniusz Ernst z Warszawy. W Zjeździe wzięło udział 124 delegatów (z ogólnej liczby 127 delegatów wybranych ze wszystkich istniejących w Polsce 17 wojewódzkich izb adwokackich).

W dyskusji wzięło udział 20 mówców. Z zaproszonych gości przemawiali Minister Sprawiedliwości Marian Rybicki oraz Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Kazimierz Zawadzki.

Zjazd dokonał wyboru Naczelnej Rady Adwokatury w składzie 23 osób, Wyższej Komisji Dyscyplinarnej w składzie 23 osób oraz Komisji Rewizyjnej w składzie 5 osób i zastępców.

Zjazd podjął uchwałę, w której m.in. podkreślono, że:

- zadaniem Adwokatury jest współudział w kształtowaniu nowych stosunków społecznych przez niesienie pomocy prawnej zgodnie z obowiązującymi przepisami i interesem mas pracujących,

- udział obrońców w śledztwie jest jedną z najbardziej realnych i skutecznych gwarancji praw podejrzanego,

- Naczelna Rada Adwokacka powinna kontynuować starania o wprowadzenie sądownictwa administracyjnego,

- celowe będzie dopuszczenie zastępstwa adwokackiego przed komisjami zakładowymi w obronie interesu pracowników.¹

2. Ograniczenie zasad demokratycznych w życiu publicznym oraz wyraźne restrykcje polityczne w odniesieniu do adwokatury przejawiały się m.in. w usunięciu z ustawy z dnia 19 grudnia 1963 r. o ustroju adwokatury (Dz.U. Nr 57, poz. 309) przepisów o Zjeździe Adwokatury. Najwyższym organem samorządu stała się Naczelna Rada Adwokacka, którą tworzyli dziekani rad adwokackich oraz dziewięciu adwokatów wybranych przez dziekanów. Przez całą dekadę lat 70-tych adwokatura domagała się zmiany ustawy o ustroju adwokatury, słusznie uważając, że ustawa ta w zasadniczy sposób ogranicza jej samorządność i niezależność. Burzliwe wydarzenia roku 1980 doprowadziły do zwołania Ogólnopolskiego Zjazdu Adwokatów, mimo że ówczesnie obowiązująca ustawa Zjazdu takiego nie przewidywała. W dniach 3 i 4 stycznia 1981 r. w Poznaniu obradował Zjazd nazwany „Ogólnopolskim Zjazdem Adwokatów”. Obrady otworzył o godz. 10 prezes NRA - adw. dr Z. Czeszejko-Sochacki.

Na wniosek adw. dra Zdzisława Krzemińskiego Zjazd powołał trzyosobowe przewodnictwo Zjazdu: adw. dra Stefana Kosińskiego, adw. dra Stanisława Wąsowicza z Poznania i adw. Władysława Siła-Nowickiego z Warszawy.

Referat Prezydium NRA, przygotowany specjalnie na Ogólnopolski Zjazd Adwokatów w Poznaniu, wygłosił prezes NRA - dr Zdzisław Czeszejko-Sochacki.

W dyskusji, która dotyczyła najważniejszych spraw kraju, społeczeństwa, państwa i adwokatury, zabrało głos - pierwszego dnia - 20 osób, drugiego dnia zaś - 32 osoby.

Z zaproszonych gości wypowiedzieli się: sędzia z Poznania B. Żuralska, sędzia A. Gładysz oraz Wiceminister Sprawiedliwości J. Bafia.

Zjazd powołał komisję wnioskową oraz komisję legislacyjną, które zobowiązane zostały do opracowania projektu ustawy o adwokaturze.

W bardzo obszernej uchwale Zjazd odniósł się do wszystkich najważniejszych wydarzeń zachodzących w kraju oraz zgłosił postulaty w zakresie przebudowy adwokatury, zmiany obowiązującego prawa, nowej organizacji wymiaru sprawiedliwości.

W Zjeździe wzięło udział 456 delegatów.

Zjazd zakończył się podniosłą manifestacją i odśpiewaniem hymnu narodowego.²

3. Na podstawie ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz.U. Nr 16, poz. 124 z późn. zm.) przywrócona została instytucja Zjazdu. W trzech artykułach (54, 55 i 56) ustalono zasady powoływania Krajowego Zjazdu Adwokatury oraz określono jego

kompetencje. W przepisach przejściowych wprowadzono zapis, że wybory delegatów na Krajowy Zjazd Adwokatury odbędą się w ciągu roku od dnia wejścia w życie ustawy. Wobec tego, że ustawa weszła w życie w dniu 1 października 1982 r., Krajowy Zjazd Adwokatury mógł najwcześniej odbyć się w październiku 1983 roku.

Tak się też stało. W dniach 1, 2 i 3 października 1983 r. odbył się w Warszawie Pierwszy Krajowy Zjazd Adwokatury. W tekście zaproszeń na Zjazd i w mandatach delegatów NRA dodała liczebnik „Pierwszy”, który należało rozumieć w ten sposób, że odnosi się on do Krajowego Zjazdu Adwokatury zwołanego po raz pierwszy pod rządami ustawy z 26 maja 1982 r.

Otwarcia Zjazdu dokonał prezes NRA - adw. prof. dr hab. Kazimierz Buchała. Wśród licznych gości Zjazdu, reprezentujących Radę Państwa, stronnictwa polityczne, wymiar sprawiedliwości, Krajową Radę Radców Prawnych, prezes NRA szczególnie serdecznie powitał posłów na Sejm, którzy wnieśli szczególny wkład w pracę nad ustawą - Prawo o adwokaturze: adw. Genowefę Rejman i adw. Hannę Suchocką.

Zjazd, po długiej dyskusji, uchwalił regulamin obrad Zjazdu, a następnie dokonał wyboru przewodniczącego i prezydium Zjazdu. Przewodniczącym został wybrany, na wniosek kolegów z Izby Łódzkiej, adw. dr Eugeniusz Sindlewski.

Po referacie prezesa NRA prof. Kazimierza Buchały oraz sprawozdaniach: prezesa Wyższej Komisji Dyscyplinarnej - adw. Lucjana Gluzy i prezesa Wyższej Komisji Rewizyjnej - adw. Franciszka Sadurskiego, przeprowadzona zo-

stała wielogodzinna dyskusja, w której udział wzięło 40 mówców.

Dyskusja plenarna była kilkakrotnie przerywana w celu uchwalenia odpowiednich regulaminów na wniosek Komisji regulaminowej, permanentnie pracującej pod przewodnictwem adw. Zbigniewa Dyki.

Komisja wnioskowa pod przewodnictwem adw. Zbigniewa Maciejewskiego, przygotowała bardzo obszerny projekt uchwały zjazdowej, składającej się z kilku punktów.

Zjazd dokonał bezpośrednio wyboru prezesa NRA - adw. Marię Budzanoską, prezesa Wyższego Sądu Dyscyplinarnego - adw. Witolda Ferfeta oraz prezesa Wyższej Komisji Rewizyjnej - adw. Franciszka Sadurskiego. Zjazd dokonał bezpośrednio wyboru członków Naczelnej Rady Adwokackiej, Wyższego Sądu Dyscyplinarnego i Wyższej Komisji Rewizyjnej.

Zjazd podjął tzw. uchwałę główną, w której odniósł się do podstawowych spraw dotyczących całego społeczeństwa, oraz kilka dodatkowych, specjalistycznych uchwał. Wszystkie uchwały Zjazdu zostały zaskarżone przez Ministra Sprawiedliwości do Sądu Najwyższego, który rewizję nadzwyczajną uwzględnił. Dopiero w wyniku rewizji nadzwyczajnej, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości Aleksandra Bentkowskiego, wyroki Sądu Najwyższego zostały uchylone, a uchwałom Pierwszego Krajowego Zjazdu Adwokatury została przywrócona pierwotna moc.

W Zjeździe miało uczestniczyć 315 delegatów, a faktycznie udział wzięło 303 delegatów.³

Okres pomiędzy Pierwszym a Drugim Krajowym Zjazdem Adwokatury

był okresem silnego, politycznego nacisku ówczesnych decydentów politycznych, wywieranego w celu ograniczenia samorządności i niezależności adwokatury. W wyniku rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości Sąd Najwyższy uchylił uchwały Zjazdu. Podjęto i wprowadzono w życie próbę interpretacji art. 1 ustawy - Prawo o adwokaturze w kierunku zawężenia roli adwokatury w życiu społecznym i państwowym. Zmuszona została do ustąpienia ze stanowiska prezesa NRA adw. Maria Budzanowska, pierwsza prezes wybrana w bezpośrednich wyborach przez Zjazd.

W tej atmosferze doszło do zwołania Drugiego Krajowego Zjazdu Adwokatury, który odbył się w dniach 22 i 23 listopada 1986 r. w Warszawie.

Obrady otworzył adw. dr Kazimierz Łojewski, pełniący funkcję prezesa NRA. Po powitaniu licznych gości w przemówieniu zagajającym zaapelował, aby Zjazd „*był Zjazdem odpowiedzialności, odpowiedzialności za losy naszego kraju, odpowiedzialności za losy naszego społeczeństwa, odpowiedzialności za losy Państwa i adwokatury.*” Przewodniczącym Zjazdu został wybrany adw. Władysław Pociąg. Wstępna faza Zjazdu - to sprawy regulaminowe oraz powołanie komisji mandatowej, wyborczej, skrutacyjnej, regulaminowej, wnioskowej, socjalnej. Do prac w tych komisjach powołano 60 delegatów. Sprawozdanie z działalności NRA wygłosił adw. dr Kazimierz Łojewski, a sprawozdania z działalności Wyższego Sądu Dyscyplinarnego i Wyższej Komisji Rewizyjnej prezesi tych organów - adw. Witold Ferfet i adw. Franciszek Sadowski.

Na Zjeździe w toku dyskusji plenarnej oraz w wystąpieniach *ad hoc* głos zabrało około 80 delegatów.

Zjazd wybrał na stanowisko prezesa NRA adw. dra Kazimierza Łojewskiego, na stanowisko prezesa Wyższego Sądu Dyscyplinarnego adw. Witolda Ferfeta, a na stanowisko prezesa Wyższej Komisji Rewizyjnej, adw. Marię Budzanowską.

Przed wyborami do NRA prezes adw. dr K. Łojewski, dziękując za zaufanie, jakim Zjazd obdarzył Go powołując na stanowisko prezesa, zaproponował, aby zostały wybrane do NRA wymienione przez Niego osoby. Była to nowa forma, dotychczas nie stosowana, rekomendacji członków NRA, którzy mieli objąć odpowiedzialne funkcje w jej prezydium.

Zjazd przyjął bardzo obszerną uchwałę, składającą się z pięciu części: część I - cele i zadania adwokatury; część II - rola samorządu zawodowego, kierunki działania; część III - polityka karna, część IV - wybrane kwestie współpracy z sądem i prokuraturą; część V - Ośrodek Badawczy Adwokatury.

W Zjeździe udział wzięło 215 delegatów.⁴

5. Trzeci Krajowy Zjazd Adwokatury odbył się w Warszawie w dniach 25 i 26 listopada 1989 r. Od czasu Drugiego Zjazdu przyjął się zwyczaj rozpoczęcia i kończenia Zjazdu odśpiewaniem hymnu narodowego. Tak stało się i tym razem.

Otwarcia Zjazdu dokonał prezes adw. dr Kazimierz Łojewski. Witając wielu znamienitych gości, a wśród nich przedstawiciela Prezydenta PRL - Ministra Stanu Józefa Kozioła, Ministra Sprawiedliwości Aleksandra Bentkowskiego, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego

prof. Adama Łopatkę, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego prof. Adama Zielińskiego, prezes Kazimierz Łojewski m. in. powiedział: „*Może chwila zadumy i refleksji. Od adwokatury lat 50-tych, od adwokatury dziekanów komisarycznych, od adwokatury weryfikacji - do adwokatury posłów i senatorów w parlamencie. (...) ten Zjazd powinien być Zjazdem pracy organicznej adwokatury polskiej w nowych zrębach państwowości polskiej.*”

Przewodniczącym Zjazdu został wybrany senator adw. Walerian Piotrowski z Zielonej Góry.

Gościem Zjazdu był również Dziekan Genewskiej Rady Adwokackiej pan François Brunschwig, który serdecznie powitał Zjazd oraz stwierdził, że adwokaci szwajcarscy przywieźli ze sobą akt założycielski fundacji założonej przez adwokatów genewską i adwokatów szwajcarską na rzecz adwokatury polskiej. Fundacja ta nazywa się „Fundacja Solidarności z Adwokatami Polską”.

Na wniosek adw. Aleksandra Kiwerskiego Zjazd powołał komisję problemową do spraw nowelizacji ustawy - Prawo o adwokaturze w składzie 14 osób.

Po przedstawieniu sprawozdania NRA przez jej prezesa adw. dra Kazimierza Łojewskiego, przemówienie wygłosił Minister Sprawiedliwości Aleksander Bentkowski. Złożył życzenia owocnych obrad w imieniu rządu T. Mazowieckiego oraz wezwał, „*by decyzje podjęte na tym Zjeździe były decyzjami dalekosiężnymi, nie ograniczającymi się tylko do spraw naszego zawodu. (...) Nie tak dawno społeczeństwo oczekiwało od nas tylko i wyłącznie odwagi cywilnej, godnego zachowania się w trudnych procesach karnych. Dziś w innej rzeczy-*

wistości społeczeństwo oczekuje od nas żywego włączenia się w tworzenie nowej rzeczywistości.”

W okresie kadencyjnym na zawsze z szeregów adwokatury odeszli prezes Wyższej Komisji Rewizyjnej adw. Maria Budzanowska oraz prezes Wyższego Sądu Dyscyplinarnego adw. Witold Ferfet. W imieniu tych organów sprawozdanie złożyli adw. Jerzy Kozicki (Wyższa Komisja Rewizyjna) oraz adw. Jan Ciećwierz (Wyższy Sąd Dyscyplinarny).

Zgodnie z przyjętym porządkiem dziennym przystąpiono do zgłaszania kandydatów na trzy stanowiska prezesów, wybieranych w głosowaniu bezpośrednim.

Na stanowisko prezesa NRA zgłoszono 3 kandydatury: adw. dra K. Łojewskiego (zgłaszał adw. Andrzej Kern), adw. Macieja Bednarkiewicza (adw. Andrzej Rozmarynowicz), adw. Jacka Taylora (adw. Wojciech Dereziński). Adw. Jacek Taylor, dziękując za zgłoszenie jego kandydatury, oświadczył, że kandydatury nie przyjmuje, gdyż zamierza głosować na adw. Macieja Bednarkiewicza.

Na prezesa Wyższego Sądu Dyscyplinarnego zgłoszono kandydaturę adw. Jana Ciećwierza (adw. Andrzej Bąkowski), a na prezesa Wyższej Komisji Rewizyjnej - Władysława Siła-Nowickiego (adw. Jacek Taylor).

Następnie przystąpiono do dyskusji, w której pierwszego dnia dominowały akcenty rozliczeniowe. Głos zabrało 15 mówców. Przewodniczący zarządził głosowanie, a po głosowaniu dalszy ciąg dyskusji. Tuż przed godz. 24 przewodniczący Komisji Skrutacyjnej adw. Witold Rozmanit podał wyniki głosowania. Prezesem NRA wybrany został adw. Maciej

Bednarkiewicz, prezesem Wyższej Komisji Rewizyjnej - adw. Władysław Siła-Nowicki, a prezesem Wyższego Sądu Dyscyplinarnego - adw. Jan Ciećwierz.

Obrady w dniu 26 listopada 1989 r. miały znacznie spokojniejszy przebieg. Dyskusja w większym stopniu koncentrowała się na sprawie nowelizacji przepisów o adwokaturze, samorządności i niezależności adwokatury. Zjazd dokonał wyboru Naczelnej Rady Adwokackiej, Wyższego Sądu Dyscyplinarnego, Wyższej Komisji Rewizyjnej oraz zmian w obowiązujących regulaminach.

Adw. Zbigniew Dyka przedstawił 20 tez o przyjętych regulacjach prawnych dotyczących adwokatury oraz wniosł o zobowiązanie Naczelnej Rady Adwokackiej do powołania Komisji do Spraw Nowelizacji Prawa o Adwokaturze i Regulaminów w celu przygotowania tych projektów ustawodawczych i aktów prawnych.

Na wniosek przewodniczącego Komisji Wnioskowej, adw. Andrzeja Kubasa, Zjazd uchwalił obszerną uchwałę.⁵

PRZYPISY:

¹ Szerzej patrz S. J a n c z e w s k i: Zjazd Adwokatury, „Palestra” nr 5/59, s. 7-10. Patrz też: Dane statystyczne dotyczące wyborów przeprowadzonych w izbach adwokackich w 1959 r., „Palestra” nr 1/59, s. 70-91 oraz Protokół Zjazdu Adwokatury, „Palestra” nr 1/60.

² Szerzej patrz: Przebieg obrad odtworzony na podstawie zapisu na taśmie magnetofonowej, „Palestra” nr 3-4/81, a także „Palestra” nr 10/90.

³ Protokół Pierwszego Krajowego Zjazdu Adwokatury. Przygotowany projekt nr 5-6 „Palestry” na rok 1984 nie ukazał się ze względu na brak zgody cenzury.

⁴ Szerzej patrz: II Krajowy Zjazd Adwokatury, „Palestra” nr 7-8/87.

⁵ Protokół Trzeciego Krajowego Zjazdu Adwokatury.